

הודעה לעיתונות:

תיבה מתוך הסקירה השנתית של מערכת הבנקאות לשנת 2022 שתפורסם בקרוב: סקר הערכה בנושא ניהול סיכון האקלים במערכת הבנקאות הישראלית

- תאגידי בנקאים, ללא קשר לגודלם, למורכבותם או למודל העסקי שלהם, עלולים להיות חשופים לסיכונים פיננסיים שקשורים לשינויי אקלים.
- גופי האסדרה הפיננסיים משקיעים מאמצים בפיתוח עקרונות להתמודדות נאותה של המערכות הפיננסיות עם סיכוני אקלים. בין היתר מתרחב הפיתוח של כלים ומתודולוגיות לזיהוי ולהערכה של סיכוני אקלים, מתגבשים עקרונות לניהולם של הסיכונים האלה, נקבעות דרישות לגילוי מידע בנושא וננקטים צעדים לעידוד המעבר ל"מימון ירוק"¹, שהוא מימון שמקדם השפעה חיובית על הסביבה.
- הפיקוח על הבנקים הפיץ למערכת הבנקאות בחודש דצמבר 2022 טיוטת הוראה שמאמצת את המלצות ועדת באזל בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים", זאת בהמשך לתהליך מתמשך שמקיים הפיקוח מול הבנקים, שנועד בין היתר להעלות את המודעות של הנהלות הבנקים והדירקטוריונים לגבי קיומם של סיכוני אקלים, לגבי הצורך בניהול הסיכונים האלה ולגבי ההשפעה האפשרית שלהם על היציבות של מערכת הבנקאות ושל כלל המשק.
- במקביל הפיקוח על הבנקים מעדכן את חובות הגילוי לציבור בתחום ה-ESG² בהתאם להתפתחותן של דרישות הגילוי במדינות מובילות בעולם.
- הפיקוח על הבנקים העביר במהלך חודש מרץ 2023 למערכת הבנקאות סקר שנועד לבחון את האופן ואת הגישה שלפיהם מנהלים כיום התאגידיים הבנקאים את סיכון האקלים. הסקר התבסס על סקרים דומים שכבר בוצעו על ידי רשויות פיקוח בעולם (APRA³), והוא מהווה צעד משמעותי בניהול סיכון האקלים, הן בקרב התאגידיים הבנקאים והן בתוך הפיקוח על הבנקים.

¹ ניתן להתייחס למימון ירוק כאשראי שמטרתו להביא תועלת סביבתית, וכאשראי שנועד לנהל בצורה טובה יותר את הסיכונים הסביבתיים.

² ESG - Environmental, Social, and Governance: שמירה על הסביבה, צדק חברתי וממשל תאגידי.

³ Information paper - Climate risk self-assessment survey, Australian Prudential Regulation Authority. <https://www.apra.gov.au/information-paper-climate-risk-self-assessment-survey>

⁴ Climate risk stress test, July 2022, ECB (European Central Bank), 2022. https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.climate_stress_test_report.20220708~2e3cc0999f.en.pdf

- תוצאות הסקר סייעו לפיקוח על הבנקים להבין כיצד תופסים הבנקים את הסיכון, באילו צעדים הם נוקטים כיום כדי לאמוד אותו ולפקח עליו ובאילו צעדים יש בכוונתם לנקוט כדי להבטיח את ניהולו הנאות של הסיכון.
- תוצאות הסקר העלו כי במערכת הבנקאות מכירים בסיכון האקלים, אולם יש שונות בין הבנקים ברמת ההיערכות ובעצדים שנוקטים לצורך ניהול הסיכון.
- כל הבנקים ציינו כי הם מתכננים לבצע במהלך השנה הקרובה שיפור משמעותי בתחומים שונים שקשורים בניהול סיכון האקלים, לרבות איסוף של מידע ושל נתונים, קביעה של הסדרה פנימית, עידוד השקעות אחראיות⁵ וניתוח תרחישי קיצון.
- הפיקוח על הבנקים מייחס חשיבות רבה לניהול מיטבי של סיכונים אקלים בהקשר הפיננסי ולמאמצים להפחתתם והוא פועל בנושא זה, בין היתר, במסגרת תפקידו לשמירה על יציבותה של מערכת הבנקאות. הפיקוח פועל במגוון כלים שכוללים, בין היתר, את האסדרה בגין הניהול של סיכון האקלים, את הביצוע של תרחיש קיצון אקלימי ואת המשך מעקב אחר התפתחות אופן הניהול של סיכון האקלים על ידי גופי אסדרה מובילים בעולם.

רקע

הסיכויים ההולכים וגדלים להתרחשותם של אירועי אקלים הרסניים, קרובים כרחוקים, חושפים אזורים גיאוגרפים נרחבים וענפי משק רבים להשלכות אנושיות וכלכליות שליליות חמורות וחושפים בכלל זה את התאגידים הבנקאים, בלי קשר לגודלם, למורכבותם או למודל העסקי שלהם, אלא מעצם טבעם ככאלה שמרכזים את הפעילות הפיננסית של המשק כולו, לסיכונים פיננסיים מועצמים שקשורים הן לאירועי אקלים והן לתהליכי המעבר לכלכלה "ירוקה" שנערכים במטרה לאפחת⁶ השפעות לא רצויות של שינויי אקלים. יחד עם הקושי לזהות במדויק את גורמי הסיכון (risk drivers) הפיננסיים שקשורים לאקלים, משום שאלה באים לידי ביטוי גם בסיכונים הפיננסיים המסורתיים⁷, חלה בעקבות תהליך ההפנמה של הסיכונים הפיננסיים שקשורים לאקלים עלייה משמעותית בהיקף האסדרה האקלימית בעולם. גופי האסדרה הפיננסיים משקיעים מאמצים בפיתוח עקרונות להתמודדות נאותה של המערכות הפיננסיות עם סיכונים האקלים ואמצעים להפחתת סיכונים אלה. בין היתר מתרחב הפיתוח של כלים ומתודולוגיות לזיהוי ולהערכה של סיכונים אקלים, מתגבשים עקרונות לניהול הסיכונים, נקבעות דרישות לגילוי מידע בנושאי סביבה וננקטים צעדים לעידוד המעבר ל"מימון ירוק".

בישראל פועל הפיקוח על הבנקים לקידום ניהול סיכון האקלים והוא הפיץ למערכת הבנקאות בחודש דצמבר 2022 טיוטת הוראה שמאמצת את המלצות ועדת באזל בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". זאת בהמשך לתהליך מתמשך שמקיים הפיקוח על הבנקים מול הבנקים, שנועד בין היתר להעלות את המודעות של ההנהלות והדירקטוריונים של

⁵ השקעה אחראית (SRI or Socially Responsible Investment), היא השקעה שמתחשבת ברווחה הכוללת לחברה בנוסף לשיקולי הרווח הכלכלי.

⁶ אפחות (Mitigation) – פעולות שבהן המערכת הפיננסית יכולה לנקוט שיתרמו להקטנת פליטת גזי החממה וסייעו לפתרון משבר האקלים, בעיקר על ידי הסטת הון להשקעות בטכנולוגיות ירוקות

⁷ ראו: BCBS, *Climate-related risk drivers and their transmission channels*, April 2021

<https://www.bis.org/bcbs/publ/d517.htm>

הבנקים לגבי קיומם של סיכוני אקלים, לגבי הצורך לנהל סיכונים אלה ולגבי השפעתם האפשרית על היציבות של מערכת הבנקאות ושל כלל המשק. זאת לצד עדכון חובות הגילוי לציבור בתחום ה-ESG בהתאם להתפתחות של דרישות הגילוי במדינות מובילות בעולם⁸. הפיקוח על הבנקים העביר לתאגידים הבנקאים במהלך חודש מרץ 2023 סקר שנועד לבחון את האופן ואת הגישה שלפיהם מנהלים כיום התאגידים הבנקאים את סיכון האקלים. הסקר התבסס על סקרים דומים שכבר בוצעו על ידי רשויות פיקוח בעולם (ECB, APRA) והוא מהווה צעד משמעותי בניהול סיכון האקלים, הן בקרב התאגידים הבנקאים והן בתוך הפיקוח על הבנקים.

תוצאות עיקריות

הסקר שבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים בנוגע לסיכון האקלים מהווה נדבך מרכזי שמשמש להבנתם ולניהולם של סיכוני האקלים, הן בקרב הגופים המפוקחים והן בתוך הפיקוח על הבנקים. במטרה לבחון לעומק את רמת ניהול סיכון האקלים ואת הטמעתו העדכנית בפעילותם השוטפת של התאגידים הבנקאים, בחן הסקר מגוון היבטים שקשורים לסיכון האקלים. כך התמקדו השאלות שבסקר בגישה לסיכון האקלים, בהתייחסות לסיכון זה בחיתום ההלוואות, בזמינותם של נתונים, בהכשרות לעובדים, במבחני קיצון ובניתוח תרחישים, בטקסונומיה ירוקה⁹, בתכניות עבודה ועוד. תוצאות הסקר סייעו לפיקוח על הבנקים להבין כיצד הבנקים תופסים את הסיכון, באילו צעדים הם נוקטים כיום כדי לאמוד ולפקח עליו ובאילו צעדים בכוונתם לנקוט כדי להבטיח ניהול נאות של הסיכון. תוצאות הסקר העלו כי במערכת הבנקאות מכירים בסיכון האקלים, אולם יש בין הבנקים שונות ברמת ההיערכות ובצעדים שננקטים לניהול הסיכון. כמו כן ציינו כל הבנקים כי הם מתכננים במהלך השנה הקרובה לבצע שיפור משמעותי בתחומים שונים שקשורים בניהול סיכון האקלים, לרבות איסוף של מידע ושל נתונים, קביעה של הסדרה פנימית, עידוד השקעות ירוקות וניתוח תרחישי קיצון.

מבחינת הגישה לסיכון האקלים עולה כי רוב הבנקים תופסים את סיכון האקלים כגורם שמעצים את הסיכונים הבנקאים המסורתיים (למשל, סיכוני אשראי, סיכוני שוק ונזילות, סיכון מוניטין) ומתייחסים אליו כחלק מהניהול של אותם סיכונים. באשר למעורבות הדירקטוריון וההנהלה הבכירה בפיקוח על סיכון זה עולה שרק בחלק מהבנקים מפקחים הדירקטוריון וההנהלה הבכירה על סיכון האקלים (בכמה מהם על בסיס קבוע ובכמה מהם על בסיס אד הוקי). בנוסף הגדירו רק חלק מהבנקים תיאבון סיכון ביחס לסיכון האקלים, בעיקר בתחום סיכון האשראי. ברוב הבנקים הוגדרו תפקידים ואחריות שקשורים לניהול סיכונים אקלים בקו ההגנה השני (ניהול סיכונים) ובחלקם הוגדרו תפקידים ואחריות בכל אחד מקווי ההגנה.

⁸ ראו חוזר מספר 2730, הנדון: גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG), דצמבר 2022.
⁹ טקסונומיה, בהקשר של סביבה וקיימות בסקטור הפיננסי, היא מערכת של סיווג פעילויות כלכליות לפי השפעתן לטובה (טקסונומיה "ירוקה") או לרעה (טקסונומיה "אדומה") על מטרות סביבתיות. המשרד להגנת הסביבה בתחום קיימות ופיננסים מקדם פרסום טקסונומיה לסיווג פעילויות כלכליות לפי השפעתן על מטרות סביבתיות מוגדרות https://www.gov.il/he/departments/publications/Call_for_bids/taxonomy

רוב הבנקים תופסים את סיכון האקלים כסיכון המעצים את הסיכונים הבנקאיים הקלאסיים, ולכן מתייחסים לסיכון זה במסגרת ניהול אותם סיכונים

ברוב הבנקים במערכת נערכה הכשרה לקבוצות יעד בנוגע לסיכונים האקלים, כאשר המכנה המשותף לכולן הינו הכשרה לחטיבה העסקית ולדירקטוריון או לחברי ועדה של הדירקטוריון¹⁰. בנוסף עולה כי שיקולי סיכון אקלים או ESG לא היוו ברוב הבנקים שיקול בבחירת הרכב הדירקטוריון ורק באחד הבנקים יש לאחד או לכמה מחברי הדירקטוריון ניסיון או מומחיות בתחום סיכונים ה-ESG (אך לא במיוחד בתחום סיכונים אקלים).

ניהול הסיכון

הניהול והאמידה של סיכון האקלים מחייבים גישה למאגרי מידע ולנתונים שלא מנוטרים במסגרת ניהול הסיכונים המסורתיים, כגון נתוני פליטות ממכלולים שונים¹¹, אסטרטגיות ויעדים של לווים בתחום האקלים ועוד. רוב הבנקים ציינו כי המחסור בנתונים מהווה אתגר מרכזי בפיתוח מתודולוגיה סדורה לניהול הסיכון ובניתוח תרחישים. על מנת להתמודד עם מחסור הנתונים החלו

¹⁰ בנוסף לחטיבות העסקיות ציינו חלק מהבנקים שנערכו הכשרות גם לחטיבה הקמעונית, לחטיבות ניהול הסיכונים, לחטיבה הפיננסית, לחטיבה המשפטית ולחטיבת האסטרטגיה.

¹¹ נהוג לסווג את הפליטות לשלוש קטגוריות:

פליטות מכלול 1 – פליטות ישירות של גזי חממה אשר מקורן בשריפת דלקים לייצור חשמל, חום או קיטור, תהליכי ייצור שיש בהם שינויים פיזיקליים או כימיים, כלי רכב או מקורות ניידיים אחרים שמצויים בשליטה תפעולית של החברה (כולל כלי רכב אשר הינם בבעלות ליסינג או של קבלן, אך התשלום על הדלק מתבצע על ידי החברה) ופליטות מדליפות או אירועים אחרים מכוונים או לא מכוונים.

פליטות מכלול 2 – פליטות עקיפות מצריכת אנרגיה. מכלול זה כולל פליטות אשר מקורן בייצור חשמל, קיטור ומים חמים, שנצרכים על ידי החברה אך מיוצרים על ידי חברה אחרת. כלומר, אנרגיה שנרכשת מגורם חיצוני ומובאת אל תוך גבולות המפעל ולפיכך הפליטות הן פליטות עקיפות.

פליטות מכלול 3 – פליטות עקיפות אחרות. הפליטות שכלולות במכלול זה קשורות לתהליך הייצור, אך אינן נובעות ממנו. דוגמאות לפליטות אלה הן תהליכי ייצור של חומרי גלם שנרכשו על ידי החברה, השימוש בתחבורה וכן שימוש במוצרים או בשירותים שכלולים במכלול 1 או 2, אשר נמכרו על ידי החברה.

הבנקים לאסוף מידע מתאים לניהול סיכון האקלים, כמו למשל מטרת ההלוואה (מימון פעילות מזהמת או פעילות מימון של פעילות ירוקה), נתוני מיקום פעילות ונתוני פליטות ממכלולים 1 ו-2.

נכון להיום ביצעו רק חלק מהבנקים ניתוח תרחיש שקשור לסיכון האקלים, אך שאר הבנקים דיווחו כי בכוונתם לבצע תרחיש כזה במהלך השנה הקרובה. החסמים שדווחו על ידי הבנקים בנוגע לביצוע תרחיש מסוג זה כללו: **מחסור בנתונים, קשיים בעיצוב התרחיש שנובעים מקשיים בתרגום תרחישי אקלים למשתנים מקרו כלכליים, היעדר מומחיות וצורך בפיתוח מודלים ומתודולוגיות שמותאמים לבחינת ההשפעה של סיכון האקלים.** על מנת לטפל בחסמים אלה מתכננים הבנקים להיעזר בספקי נתונים חיצוניים ולהרחיב כאמור את בסיס הנתונים הקיים על ידי איסוף מידע (איכותני וכמותי) מהלווים.

מתוצאות הסקר עולה כי יש בקרב הבנקים שונות בנוגע לנחיצותה של הטקסונומיה הירוקה שמוביל בימים אלו המשרד להגנת הסביבה ככלי להתמודדות עם סיכונים האקלים לסיווגן של פעילויות כלכליות לפי השפעתן על מטרות סביבתיות מוגדרות. אימוץ הטקסונומיה ישפיע על ניהול המידע, על חיתום האשראי, על ניהול הסיכונים, על האסטרטגיה, על ניהול המוניטין ו**תידרש הקצאת משאבים מרובה לאימוץ של הטקסונומיה.**

על אף המחסור בנתונים לוקחים כיום רוב הבנקים במערכת בתהליך החיתום את סיכון האקלים בחשבון. שיקולי סיכון האקלים נלקחים בחשבון בעת חיתום אשראי עבור חברות שמשויכות לענפים מזהמים (פולטות חומרים מזהמים באופן ישיר) ולחברות שמאופיינות בפעילות עם חשיפה גבוהה לסיכונים מעבר¹², כאשר עולה שהבנקים בוחנים בעת תהליך החיתום את מטרת ההלוואה (האם ההלוואה ניתנה למימון פרויקטים ירוקים או להרחבתה של פעילות מזהמת) ואת התוכנית האסטרטגית של הלווה לצמצום היבטי סיכון האקלים. שיקולים אלה משפיעים על התמחור של ההלוואה, על היקפה, על התקופה לפירעון ועל הכללתן של התניות פיננסיות.

ניהול סיכון פיננסי, בייחוד סיכון שמאופיין בחוסר ודאות גבוה, כמו סיכון האקלים, עשוי להיות מאתגר. השלכותיו של סיכון האקלים עשויות לבוא לידי ביטוי בהחרפת הסיכונים המסורתיים ובטווחי זמן שונים, ועל כן הניהול הנאות של הסיכון דורש מתודולוגיה סדורה, משאבים רבים וכוח אדם מיומן לביצוע המשימה. תוצאות הסקר מעלות כי הבנקים במערכת מכירים בסיכון האקלים, מטמיעים אותו ברמות שונות במסגרת ניהול הסיכונים ושהם מתכננים לנקוט בשנה הקרובה מגוון צעדים כדי לשפר את ניהולו של הסיכון הזה. הפיקוח על הבנקים מייחס חשיבות רבה לניהול מיטבי של סיכונים אקלים בהקשר הפיננסי ולמאמצים להפחתתם והוא פועל בנושא זה, בין היתר, במסגרת תפקידו לשמירה על יציבותה של מערכת הבנקאות. הפיקוח פועל במגוון כלים שכוללים, בין היתר, את האסדרה בגין הניהול של סיכון האקלים, את הביצוע של תרחיש קיצון אקלימי ואת המשך מעקב אחר התפתחות אופן הניהול של סיכון האקלים על ידי גופי אסדרה מובילים בעולם.

¹² **סיכונים מעבר** - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה, שעשוי לכלול, למשל, שינויים במדיניות האקלימית והסביבתית, שינויים טכנולוגיים או שינויים בהעדפות הציבור.